Litteratur.

J. E. V. BOAS: **Dansk Forstzoologi.** Anden forøgede Udgave med 638 Billeder i Texten og 32 Tavler. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. København 1923.

Den utmärkta lärobok i Dansk Forstzoologie, som BOAS utgav redan 1896—1898, har nu utkommit i en andra utvidgad upplaga, och den nordiska litteraturen på den praktiska zoologiens och entomologiens område har därmed fått ett synnerligen värdefullt tillskott. Den klarhet och reda, som utmärka läroböckerna från denna författares hand och gjort dem berömda och använda långt utanför Danmarks gränser, utmärker i hög grad detta arbete. Med urskillning är materialet sovrat, och om man saknar ett och annat djur, som man kanske tycker kunde ha varit med, så kan man vara viss om att endast den mera ingående behandlingen av andra, särskilt för Danmark viktiga former, föranlett begränsningen. Behandlingen av de enskilda djurarterna är mönstergill och beledsagad av i de flesta fall utomordentliga bilder. Med förkärlek använder sig BOAS av teckningar, mera sällan av fotografier, och det måste genast erkännas, att på det klara instruktiva sätt flertalet av dessa bilder illustrera de behandlade djurformernas byggnad eller levnadssätt, motsvara de de högsta fordringar. En god fotografi kan ge mycket och är oftast därtill ett naturdokument. De goda teckningar, som äro välbekanta från en SCHIÖDTES, en LÖVENDAHLS och BOAS skrifter, äro än mera instruktivt pedagogiska och överträffa däri de flesta fotografier.

I fråga om de behandlade djurarternas namn ställer sig BOAS bland de konservativa och intar därvid en ställning, som väl låter sig försvaras i en lärobok. Senare tiders nomenklatoriska renhetsiver, som i många fall tagit sig groteska uttryck, bör lämna läroböckerna i fred, även om en viss anpassning efter tidens krav är på sin plats.

Det är mig ett nöje att rekommendera den ståtliga volymen hos våra svenska entomologer. Som en lättillgänglig handbok över trädslagens insektsvärld är den värd att ingå i varje insektsväns bokförråd.

N. A. Kemner.

K. ESCHERICH, **Die Forstinsekten Mitteleuropas.** Ein Lehr- und Handbuch. Als Neuauflage von JUDEICH-NITSCHE: **Lehrbuch der mitteleuropäischen Forstinsektenkunde.** Zweiter Band. Spezieller Teil. Erste Abteilung. Mit 335 Textabbildungen. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Berlin 1923.

10 år ha förflutit, sedan första bandet av denna stort anlagda hand- och lärobok på skogsentomologiens område kom ut, och när nu

fortsättningen — äntligen kan man säga — börjar komma, är det verkligen glädjande. Bland den grupp biologer som ta sig för att popularisera och sammanfatta resultaten av detaljforskarnes resultat intar nämligen KARL ESCHERICH utan tvekan ett av de allra främsta rummen. Hans sammanfattningar i handböcker av så vidlyftiga och svårbehärskade områden som läran om myrorna och termiterna stå på höjden av det uppnåeliga och behandlingen av skogsinsekterna ansluter sig värdigt till dem.

Redan i det, som nämnt, för 10 år sedan utkomna första bandet visade ESCHERICH, vad som skulle komma, genom en glänsande översikt av de allmänna frågor, som angå skogsentomologien, insekternas byggnad och levnadssätt, deras beroende av yttre och inre faktorer och teorin för motverkandet av deras skador. I det nu föreliggande andra bandet börjas den speciella behandlingen av skadedjuren med en översikt över rätvingar, sländor och framför allt den vidlyftiga gruppen för skogen viktiga skalbaggar, som upptar icke mindre än omkring 600 av bokens 663 sidor. I själva verket bildar denna framställning den bästa översikt över skalbaggarnas biologi som tills dato föreligger och utgör med sina synnerligen omfattande litteraturhänvisningar en sann gruva för dem som arbeta med landskalbaggarnas biologi. Glädjande nog har svensk forskning på detta område beaktats i stor utsträckning och svenskt bildmaterial kommit till användning på ett sätt som icke kan annat än ge vårt lands entomologiska forskning ökat anseende. Mången insekt är således beskriven och avbildad i detta arbete efter svenska förebilder, vilket kanske kan glädja en och annan.

Behandlingen av de anförda insekterna är mönstergill och de uttömmande skildringarna av de mera viktiga skadedjuren värda att tjäna som föredöme för undersökningar av liknande djurformer.

Att ifråga om en och annan detalj anmärkning skall kunna göras mot ett arbete av denna omfattning är ganska naturligt, och jag för min del skulle för att anföra något i den vägen vilja påpeka, att vår europeiska lilla eksplintbagge, *Lyctus linearis* GOEZE, genom någon lapsus glömts ute. Detta lilla skadedjur på ekvirke har dock i rätt hög grad varit försummat i hela den europeiska litteraturen, och att det icke kommit med, har väl sin förklaring däri. För övrigt är det verkligen svårt att finna någon anmärkning mot detta arbete, och jag kan endast på det varmaste rekommendera denna utmärkta biologiska handbok till de svenska entomologer, som ha intresse för insekternas levnadssätt.

N. A. Kemner.

UUNIO SAALAS: **Die Fichtenkäfer Finlands.** Studien über die Entwicklungsstadien, Lebensweise und geographische Verbreitung der an *Picea excelsa* LINK. lebenden Coleopteren nebst einer Larvenbestimmungstabelle. I. Allgemeiner Teil und Spezieller Teil I mit 3 Fig.

im Text, 9 Tafeln und 1 Karte. Helsinki 1917. Spezieller Teil 2 und Larvenbestimmungstabelle. Mit 28 Tafeln. Helsinki 1923.

Samtidigt med de tvenne ovannämnda sammanfattande arbetena över skogens insektvärld avslutades 1923 med ett andra band vår finske kollega SAALAS mycket omfattande specialundersökning över Finlands på granen levande skalbaggar. Ett rent av oerhört material av fyndnotiser och biologiska observationer ha i detta arbete sammanförts och tydligen är bearbetningen av dessa insekter grundlig, då den fyller icke mindre än bortåt 1,300 sidor. De rena fyndnotiserna, som uppta en god del av dessa, ha tydligen huvudsakligen lokalt intresse för Finland. Av mer allmänt intresse äro de talrika notiserna om de behandlade skalbaggarternas biologi och larver. Redan i titeln angives studiet av utvecklingsstadierna som ett av huvudändamålen med arbetet och enbart glädjande är, att denna försummade del av coleopterologien fått ett omfattande bidrag, ägnat att stimulera till vidare studier av denna intressanta djurgrupp.

Beträffande den föreliggande behandlingen av utvecklingsstadierna skulle jag vilja anmärka, att det ofta återkommande noterandet av en larv eller puppa som ny och förut obekant, en metod som återfinnes även hos andra forskare på området, har bra litet värde, då det allt för ofta visar sig, att en s. k. bekant larv eller puppa oftast i själva verket är så litet bekant, att en bestämning efter beskrivningen hos den, som först »beskrivit» densamma, är omöjlig. Då det knappast kan vara tal om att införa någon prioritetsrätt på beskrivningar av detta slag, har varje beskrivning sitt värde i den noggrannhet, med vilken den är gjord, och vem som är först eller om stadiet förut någon gång är omnämnt, är mindre viktigt. Av allra största vikt är däremot tillförlitligheten av bestämningen till arten och hänförandet av larverna till bestämda imagines. Just i denna senare fråga synes mig SAALAS ha tagit något lätt på sin uppgift. Väl många frågetecken förekomma efter larvernas namn och en forskning på detta område, som uteslutit mera tvivel, hade varit mera välkommen åtminstone för utlandet, än den överväldigande mängden fyndnotiser.

I vissa fall tillämpar SAALAS därtill den rent felaktiga principen att helt enkelt bestämma larverna efter en sorteringsmetod, varvid den obekanta larven tilldelas en imagoform, vars larv är okänd. I fråga om *Thanasimus* (*Clerus*)-larverna finnas exempelvis på sidorna 440 och 441 i första delen bl. a. följande uppgifter.

»Die *Thanasimus*-Larven wechseln sehr stark an Farbe und Körperform» — — — »Die Extremsten Formen weichen also sehr bedeutend von einander ab. In meiner Larvenbestimmungstabelle werde ich zwei solche stark von einander abweichende Formen beschreiben, die eine unter *Th. rufipes*, die andere unter *Th. formicarius*. Zwischen diesen beiden stehen eine Unzahl von allerhand Zwischenstufen, z. B. die

Larve, die ich unter *Th. rufipes v. femoralis* abgebildet habe. Die allermeisten von mir gefundenen Larven sind Zwischenformen.»

Att bestämma och beskriva skalbagglarver på detta sätt anser jag, som sagt, alldeles felaktigt, och lyckligtvis använder författaren icke metoden i större utsträckning.

Bortsett från detta har arbetet sitt intresse genom den grupp av högnordiska skalbagglarver, som kläckts och säkert bestämts, och som källskrift för dessa former har SAALAS' arbete ett bestående värde. Framställningen av utvecklingsstadierna är beledsagad av talrika teckningar sammanförda på planscher. Tydligen ha dessa teckningar gjorts med blyerts, som gör dem svaga i reproduktionen, och i många fall äro de kanske också väl skissartade. Med tanke på den mängd bilder, som gives, är det dock ursäktligt. Beträffande bilderna av pupporna skulle jag vilja anmärka på sättet att avbilda dem med utslagna vingar. Spritkonserverade puppor anta rätt snart detta utseende och tyvärr bruka de rätt ofta avbildas med vingarna på detta sätt. En SILVESTRI, en TRÄGÅRDH och nu SAALAS ha gett och ge bilder av skalbaggpuppor med vingarna på detta sätt. Rena fixeringsfel böra emellertid icke avbildas och lämplig behandling får försöka bringa vingarna tillbaka i rätt läge för att ge en riktig bild av puppans utseende.

Borsett från detaljer är SAALAS stora arbete tvivelsutan ett skalbaggsbiologiskt dokument av värde, och som framhållits är det glädjande att den försummade biologiska forskningen inom denna den mest omfattande av alla inseksgrupper får ny fart. *N. A. Kemner.*

O. LUNDBLAD: **Insekternas förvandlingar.** Stockholm 1924. W. & W:s Handböcker Nr 81.

Ett nytt bidrag till vår populärvetenskapliga litteratur har i år sett dagens ljus. Det är värt en vidsträckt spridning, ty ämnet — hur torr än bokrubriken verkar — bjuder ju på högintressanta företeelser inom de lägre djurens liv. Med ett lyckligt grepp inleder författaren sitt opus med en skildring av de äldre naturforskarnas — entomologernas ofta nog fantastiska teorier om insekternas uppkomst och utveckling, ett kapitel, som ger ett stycke av zoologiens hisroria och som läses med verkligt nöje.

I de följande avsnitten gives en framställning av insekternas postembryonala utveckling, de skilda vägar utvecklingen tagit sig hos olika slag av insekter, regler och undantag. Författaren bemödar sig särskilt om att göra denna sin skildring klar och översiktlig och lyckas också däri. Ett och annat rörande exempelvis terminologien skulle nog kunna anmärkas, men tycke och smak kan ju växla. Till sist följer ett kapitel om insektmetamorfosens innebörd och uppkomst, varefter bifogas en lista över de i boken använda vetenskapliga termerna jämte en kortfattad förklaring av desamma.